

Стаття надійшла до редколегії
11.10.2017 р.

УДК 069.015

Світлана Муравська¹

Дослідження в музеях закладів системи вищої освіти: українські реалії та європейський контекст

У статті здійснено спробу проаналізувати особливості реалізації дослідницького завдання музеями закладів вищої освіти. На тлі порівняння із ситуацією за кордоном доведено, що аксіоматичне твердження про першочерговість такого завдання є помилковим.

Ключові слова: музей, колекція, заклад вищої освіти, дослідження.

Постановка наукової проблеми та її значення. Згідно з визначенням Міжнародної ради музеїв ІСОМ дослідження є одним із головних завдань музею – неприбуткової, постійно діючої установи, що перебуває на службі в суспільства. Проведення такої роботи на базі музеїв закладів вищої освіти має низку своїх рис з огляду на специфіку останніх як особливої категорії «храмів муз». Саме в результаті дослідницької активності викладачів, яка значно активізувалася, відколи в XVII ст. експеримент став частиною навчальної програми, утворилася більшість європейських університетських музеїв та колекцій «першого покоління». Традиційно викладачі накопичували матеріал як у навчальному закладі, так і вдома, а також на базі наукових товариств, до яких належали. Дослідницька місія університетських музеїв стала апофеозом їхньої діяльності упродовж «золотого віку» з поч. XIX ст до 1914 р., однак XXI ст. зумовило повну трансформацію цього напрямку.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Незважаючи на важливість, це завдання досить фрагментарно висвітлено в доробках російської й української наукової думки та, передусім, стосувалося таких аспектів діяльності конкретних музеїв [1–5]. Європейська історіографія вивчення цієї наукової проблеми є більш широкою й представляє важливі синтетичні напрацювання [10–12; 15; 16]. Однак вивчення дослідницької місії музеїв ЗВО, оперте на сучасний український емпіричний ґрунт, порівняння з теоретичною надбудовою, окресленою закордонними (переважно англомовними) дослідниками досі не ставало об'єктом наукового дослідження. Глобальні виклики, із якими стикаються музеї в постінформаційну епоху, тільки підсилюють актуальність статті, **мета** якої – показати дослідницький потенціал музеїв закладів системи вищої освіти в українському та європейському контексті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Досвід використання музейних колекцій як інструменту наукового пошуку й методу дослідницької роботи паралельно з іншими методами є спеціальним, найбільш доцільним у вивченні деяких явищ через зіставлення справжніх об'єктів аналізу, що повинні бути зібрані в оригіналі в системі, відповідній робочій гіпотезі. Він був започаткований університетськими кабінетами й музеями, а нині активно використовується та розвивається в музеях науково-дослідних й академічних установ, відомчих музеях окремих підприємств і закладів. Музейні колекції, сформовані в стінах університетів у різних країнах світу, часто ставали й стають основою великих сучасних національних музеїв, тобто вперше виникли в університетах і завдяки їм [9, с. 343].

Дослідницькі об'єкти – наприклад, археологічні артефакти, знайдені під час розкопок – систематично збираються, систематизуються й вивчаються з метою поліпшення нашого розуміння світу. Ці об'єкти завдячують їх іноді ефемерному існуванню як музейних предметів саме дослідженням – не внаслідок їхнього естетичного вигляду чи того, що вони є рідкісними (хоча може бути поєднання цих двох характеристик). Їх значимість для науки може вимірюватися різними критеріями, у т. ч. наявністю рис, притаманними для конкретної групи, скласти уявлення про яку можливо лише на основі аналізу N-ної кількості схожих одиниць [12, с. 63].

Дослідження високо цінується як функція музеїв ЗВО, навіть більше, ніж просто збереження об'єктів, хоча природничих колекцій останнє висловлювання стосується найменшою мірою. У музейній спільноті активно обговорюють питання про те, що дослідження, які проводять у музеях вищих шкіл,

¹ © Муравська С., 2017

нетипові, мають особливі форми й напрями [11, с. 52–53]. Такі музеї специфічні, адже вони мають принаймні ще одну додаткову функцію, порівняно з іншими музеями, – навчання, уважаючи водночас, що дослідження є їхньою невід’ємною місією. Однак потрібно дуже педантично використовувати поняття та пам’ятати, що термін «дослідження» має свої особливості й часто використовується в різних сенсах. Перша річ, на яку варто звернути увагу, – це відмінності між *дослідженнями в музеях і досліджень музеїв і їхніх функцій*, де об’єктом вивчення виступають зовсім інші елементи, що принциповим чином впливає на кінцевий результат. Потрібно також ураховувати низку специфічних особливостей музеїв у ЗВО, порівняно з їхніми колегами – окремими юридичними особами [11, р. 56].

Університетські колекції можна розділити на дві основні групи:

а) колекції, які є (або мають потенціал, щоб бути) репрезентативними в предметно-орієнтованих дисциплінах (сюди варто включити мінералогію, геологію, зоологію, ботаніку, анатомію, антропологію та, імовірно, археологію); б) колекції, гносеологічно репрезентативні для *історії* предметно-орієнтованих дисциплін (фізика, хімія, астрономія, образотворче мистецтво й ін.). Характер цих відмінностей визначає алгоритм використання й захисту таких збірок. Особливий характер цих колекцій призводить до двох наслідків: проведення різних видів досліджень у межах різних музеїв ЗВО (наприклад природничих або точних наук); перетворення деяких музеїв у музеї історії певної науки як тільки їхні колекції перестануть передавати наукову інформацію у зв’язку з відсутністю використання. Водночас дослідження як місія ніколи не фігурувало для певної частини музеїв, оскільки більшість їхніх фондів становлять речі, які є свідченням історичної пам’яті, цінуються у зв’язку з тим, що вони пов’язані з важливими для закладів вищої освіти подіями та/або використовуються (використовувалися) під час урочистих церемоній чи із декоративною метою. Наявність подібних речей у колекції сама по собі є ознакою складності політики стосовно неї, адже тоді постає запитання, які критерії, окрім навчання або дослідження, можуть лежати в основі існування таких музеїв [11, р. 58].

У другій половині ХХ ст. музеї та колекції вищої школи пройшли значне зниження темпів використання – як для досліджень, так і для викладання. М. Лоуренсо запропонувала проводити *відмінність між колекціями, отриманими в результаті досліджень* (наприклад магістерських та докторських дисертацій, монографій як результатів або пов’язаних із польовими дослідженнями робіт) і *колекцій, зібраних для досліджень*. Аналіз даних, які відображають особливості використання збірок університетів у Європі, свідчить що зменшення більш виражене в першому випадку, ніж у другому. Причини такого стану речей достатньо суперечливі, однак серед них дослідники виділяють такі:

а) їх зберігання вимагає значного простору, який у умовах економної політики адміністрації може бути використане як аудиторний фонд;

б) підтримка великих за обсягом збірок вимагає чималих коштів;

в) активний розвиток мікробіології, екології та інших наук змінив алгоритм проведення дослідів – часто із залученням новітніх інформаційних технологій, використанням мультимедіа, 3D-форм тощо, у результаті чого колекції перестали бути єдиним джерелом дослідження;

г) недобори студентів на відповідні факультети (палеонтології, мінералогії, геології) зумовлюють зміну їхньої структури, дисципліни, під час викладання яких найбільш активно використовували колекції, з обов’язкових переводяться в категорію вибіркових [12, с. 125–127];

г) з огляду на солідний вік колекцій і неодноразове використання в дослідницькому процесі, закодована в них інформація тією чи іншою мірою вже відома науковій спільноті.

Переважно вищенаведені причини стосуються природничих музеїв, однак тенденція є дуже три-вальною. Адже, незважаючи на нашу постінформаційну епоху, яка намагається звести роботу дослідника до працівника з цифровими архівами та віртуальними даними, незалежно від того, скільки інформації в музеях занесено в систему електронного каталога або скільки зразків сканується, і зображення високої роздільної здатності, розміщені на WorldWideWeb, остаточно вартість колекції зберігається в речових зразках. Саме вони залишаються кінцевою точкою опори в суперечках науковців; будуть і надалі унікальними речами для дітей та дорослих відвідувачів [18, с. 285].

У середині 80-х музеї переписали свої положення. Якщо раніше на чільному місці стояло колекціонування й зберігання, то тепер велику увагу почали приділяти освітній функції та передачі певного досвіду аудиторії. Натомість дослідження як частина місії музею стало дуже рідко фігурувати в «переписаних» положеннях, у той час як було ключовою позицією в певних старих варіантах. Отже, відбувся перехід, за образним висловлюванням, «від буття про щось до буття для когось» [10, с. 21].

За таких обставин в особливих умовах опинилися природничі колекції, адже *де-факто* *курувати природничим музеєм означає досліджувати його колекції*. Можна навести низку прикладів удалого виконання цього завдання європейськими університетами, проаналізувавши приклади природничих колекцій, які активно використовуються для проведення досліджень; на їхній базі захищають дисертації, пишуть монографії, реалізують наукові проекти. Багато з цих музеїв публікують наукові журнали з високими стандартами. Деться, наприклад, про Зоологічний музей в Університеті Кембриджу (Об'єднане Королівство), гербарій у Лейденському університеті (Нідерланди), ботанічний сад і гербарії в Університеті Лейпцига (Німеччина), архів тваринних звуків Університету імені Гумбольдта (м. Берлін, Німеччина) [12, с. 130]. Проте загалом ситуація невтішна й більшість таких колекцій не використовуються впродовж останніх десятиліть.

Довгострокові наслідки низького рівня використання університетських музеїв і колекцій природничого напрямку важко передбачити, але вони вже помітні й значні. Серед останніх інцидентів – ситуація з природничими колекціями Університету Луїзіани (University of Louisiana at Monroe), які тепер містяться в адміністративних будівлях стадіону ЗВО, причому адміністрація взагалі планує передати їх у дар. Дискусії про те, які інші установи могли б прийняти ці зразки, зберігаючи їх для майбутньої наукової роботи, тривають [14].

Ключ до успіху полягає, очевидно, у змінах напрямів досліджень у галузі екології, біоінформатики, молекулярної біології та інших прикладних наук при одночасному збереженні таксономічних досліджень [17, с. 5]. У випадку музеїв, фонди яких не використовувались упродовж десятиліть, неминуче першим кроком для покращення дослідницьких колекцій є необхідність зробити їх доступними для дослідників.

Хороший варіант збереження збірок – накопичення їх у регіональних центрах. Це зробить колекції більш економічно ефективними, перетворить такі центри в плацдарм для роботи біологів; тут зможуть працювати запрошені фахівці, простіше буде отримати фінансування. Цілком може статися, що ті ЗВО, які позбудуться своїх збірок, передавши їх у такий центр, через певний час будуть жалкувати про свої рішення. Наприклад, у 2016 р. 120 000 зразків із Tulane University Herbarium у Новому Орлеані, штат Луїзіана, були перевезені до Louisiana State University in Baton Rouge. Інші колекції також переїхали туди впродовж останніх років [14, с. 138].

Такі кроки неминучі, адже існує прірва між тим, що показує університетський музей, і дослідницькою роботою, яка проводиться в межах вищої школи. Дослідники не знайшли місця, щоб виразити себе в музеях. Водночас ініціатива створення наукового центру на протиположному «храму муз» із колекціями провокує дискусію про несумісність такого оновлення паралельно зі збереженням колекцій [17, с. 5].

Висновки М. Лоуренсо 10-річної давності, зроблені стосовно університетських музеїв і колекцій у Європі, стали ще більш актуальними й однаковою мірою поширюються на український контекст. Хоча дослідження як місія фігурує в статутах та інших документах, що визначають основні напрями діяльності абсолютної більшості музеїв на території Західної України, зазвичай ці слова не відповідають дійсності. За нашими підрахунками¹, лише 25 музеїв тією чи іншою мірою досліджують фонди, якими володіють, причому половина з них проводить цю роботу епізодично. У середньому такі музеї відвідує не більше 10 дослідників у рік, а для третини з них ця цифра коливається в межах 2–3 осіб. До переліку традиційно входять музеї «першого покоління» із багаторічними традиціями існування і великими збірками часто національного значення (наприклад музеї ЛНУ ім. І. Франка і ЧНУ ім. Ю. Федьковича).

Порівняння *колекцій, отриманих у результаті досліджень*, і *колекцій, зібраних для досліджень*, на прикладі збірок ЗВО Західної України, підтверджує висловлену в європейській науковій думці сентенцію про те, що зниження темпів використання більшою мірою стосується першої категорії. Така думка певною мірою логічна, адже сама характеристика «колекції, отримані в результаті досліджень», указує на те, що принаймні певною мірою наукова інформація, закодована в зібранні, уже стала надбанням громадськості.

¹ Емпіричні дані зібрано автором у ході дослідницьких візитів музеями та колекціями 74 ЗВО семи областей Західної України: Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Волинської, Рівненської, Чернівецької та Закарпатської впродовж 2013-2017 рр.

«З 1971 р. існувала госпдоговірна тема, яка досліджувала Закарпаття під час меліоративних робіт ... Зараз матеріал, який є в музеї – на 99 % опублікований. ... У нас є журнал «Археологічні дослідження України», ми зобов'язані кожного року давати повідомлення про те, що ми накопили»².

Як і у випадку європейських колег, найбільш повно дослідницьку місію виконують зоологічні музеї, при чому є очевидним взаємозв'язок між розмірами фондів і кількістю публікацій. Більшість зоологічних музеїв очолюють кандидати наук, для них музей часто є основним місцем роботи. Фахова компетентність куратора – це вимога, якою не може знехтувати керівництво університету в боротьбі за економію коштів, інакше колекція взагалі може втратитися через неналежний догляд. З іншого боку, кандидати наук як дослідники допомагають скерувати діяльність музею. Як правило, активно реалізовувати дослідницьку функцію музею допомагають музейні працівники, таким чином використовуючи фонди для підготовки своїх наукових робіт (магістерських, кандидатських тощо). Наявність принаймні мінімуму персоналу в зоологічних музеях є важливою умовою його більш-менш повноцінної діяльності також через фізичну неможливість однієї людини (куратора) підтримувати в належному стані наявні колекції, не говорячи про їхню каталогізацію тощо. Наприклад, у зоологічному музею ЛНУ ім. І. Франка працює четверо осіб, координує роботу яких завідувач (кандидат наук), така ж ситуація і з природничим музеєм ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

Під час аналізу дослідницької діяльності музею фактор персоналу потрібно обов'язково брати до уваги, адже не можна ставити однакові завдання перед відділами, які значно відрізняються між собою кількістю працівників. З іншого боку, таке число обумовлене багатими фондами вказаних музеїв, які мають глибокі традиції існування. Цей процес взаємозалежний, тому що, як слушно стверджує Л. Самойленко, *«музей в університеті зароджується, як правило, тоді, коли створюються та існують постійні наукові школи в певній галузі досліджень, Коли складаються наукові традиції і є розуміння процесу розвитку освіти ... Коли виникає необхідність зберегти пам'ятки про попередні покоління університетських дослідників... Фіксація, документування та вивчення наукового мікросвіту досягнень кафедри або факультету чи можуть відбуватися в будь-якому іншому музеї, крім університетського, у чому, напевно, і полягає його значення як феномену науки. І досвід показує – чим старішим і соліднішим є університет, тим більше в його стінах музеїв»* [9].

Віднесення збірки до колекцій, які мають статус наукових об'єктів, що становлять національне надбання, указує, передусім, на її вагоме значення з погляду використання як інструменту або емпіричного матеріалу для досліджень. Однак статистика свідчить, що й подібні колекції не оминула тенденція зниження використання. Статус національного надбання не є обов'язковою запорукою активної дослідницької роботи, яка проводиться на базі відповідного підрозділу. Нетипова ситуація склалась у геологічному музеї Івано-Франківського національного технічного університету нафти й газу, де його працівники не досліджують його фонди, оскільки науковий супровід здійснює відповідна кафедра теоретичних основ геології. Дослідження як програмне завдання геологічного музею, який реалізовував навчальну та пізнавальну функції, стало фігурувати лише у 2007 р., коли фонди були визнані національним надбанням [7]. Водночас про намір наукового керівництва музею передати профільній кафедрі вказувала й співробітниця геолого-географічного музею ЧНУ ім. Ю. Федьковича [8].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, попри те, що дослідницькі завдання поряд із навчальними окреслюються як першочергові в статутах більшості музеїв ЗВО, станом на наш час це аксіоматичне твердження не має під собою емпіричного підґрунтя. Воно містить у собі зерно істини лише в ставленні до музеїв природничого профілю з глибокими традиціями. XXI ст. поставило низку викликів перед усіма музеями, яким потрібно провести радикальну трансформацію діяльності, щоб зберегти фонди, не бути розпорошеними й залишитися матеріальним свідченням розмаїття світу природи та суспільства.

Джерела та література

1. Белоусова Н. Музеи в системе высшего образования Западной Сибири: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. культурологии. Кемерово, 2009. URL: <http://www.kemguki.ru/images/stories/наука/avtoreferat/beloysova.pdf,2/010/2017>

² Особистий архів автора – інтерв'ю із завідувачем музею імені професора Едуарда Балагурі Ужгородського національного університету В. Мойжесом від 11.03. 2014 р.

2. Бурлькина М. История музеев высших учебных заведений дореволюционной России (1724–1917): дис. на соискание ученой степени доктора культурологи: 24.00.03 «Музееведение, консервация и реставрация историко-культурных объектов». Санкт-Петербургский гос. ун-т культуры и искусств. Санкт-Петербург, 2001.
3. Казанцева Л. В. Сучасний портрет українського університетського музею – погляд секції УМАС при ICOM України. *Університетські музеї: європейський досвід та українська практика*: матеріали конф. (Київ, 6–7 жовт. 2011 р.). Ніжин, 2012.
4. Медведєва І. М. Організаційно-педагогічні засади діяльності музеїв у вищих технічних навчальних закладах: рукопис дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. Луганськ, 2009. 256 с.
5. Назипова Г. Казанский университет и музеи: проблема культурного взаимодействия (XIX – начало XX вв.): автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра ист. наук. Казань, 2009. URL: <http://www.dslib.net/istoria-otechestva/nazipova.html>, 2/10/2017
6. Особистий архів автора. Інтерв'ю із завідувачем музею імені професора Едуарда Балагурі Ужгородського національного університету В. Мойжесом від 11.03. 2014 р.
7. Особистий архів автора. Інтерв'ю із завідувачем геологічного музею ІФНТУНГ Г. Г. Боднар від 31.01. 2014 р.
8. Особистий архів автора. Інтерв'ю із зберігачем фондів геолого-географічного музею ЧНУ ім. Ю. Федьковича І. Цапок від 30.01. 2014 р.
9. Самойленко Л. Г. Учебные музеи Национального университета имени Тараса Шевченко: феномен культуры или науки. URL: <http://museology-spb.narod.ru/bibr.html> 2/10/2017
10. King L. University Museums in the 21th century – Opening Adress. *Managing university museums: education and skills, Organisation for economic cooperation and development*. Paris, P. 21–28.
11. Lourenco M. Are university museums and collections still meaningful? Outline of a research project. *Proceedings of the First Conference of the International Committee of ICOM for University Museums and Collections (UMAC) (Barcelona, 2–4 July 2001)*. P. 51–61.
12. Lourenco M. Between two worlds: the distinct nature and contemporary significance of university museums and collections in Europe: PhD thesis. *Conservatoire National des Arts et Metiers*, Paris, 2005. 465 p. URL: <http://webpages.fc.ul.pt/~mclourenco/chapters/MCL2005.pdf>, 2/10/2017
13. Mack Vanessa. The Dual Role of University Museums: Its Influence on Management. *Managing university museums: education and skills* / M. Kelly (ed.); OECD. Paris, 2001. P. 29–37.
14. Natural-history collections face fight for survival. *Nature*. N. 544. 13 April 2017. P. 137–138. URL: http://www.nature.com/news/natural-history-collections-face-fight-for-survival-1.21805?WT.ec_id=NATURE-20170413&spMailingID=53838452&spUserID=MjczNjQ3OTI2MzMS1&spJobID=1141989285&spReportId=MTE0MTk4OTI4NQS2, 2/10/2017
15. Soubiran S. What makes scientific communities think the preservation of their heritage is important? *University Museums and Collections Journal*. Vol. 1. 2008. P. 5–12.
16. Tirell P.B. Strategic planning and action for success in a university museum of natural history. *Managing university museums: education and skills* / M. Kelly (ed.); OECD. Paris, 2001. P. 105–118
17. Wheeler, Q. D., P.H. Raven & E.O. Wilson. Taxonomy: impediment or expedient? *Science*. August, 20th. 303 (5685). 2004. P. 285.

Муравская Светлана. Исследования в музеях заведений системы высшего образования: украинские реалии и европейский контекст. Организация и проведение исследований является одним из главных задач музея согласно терминологии Международного совета музеев ICOM. Для музеев высших учебных заведений на протяжении столетий их существования как явления эта функция часто было определяющей, которая обусловила главный смысл существования таких «храмов муз», принципы создания их фондов, специфику работы со студентами и другие моменты. Однако XXI век внес изменения в деятельность музеев. На основе анализа эмпирического материала, собранного в течение 2013–2017 гг. в музеях и коллекциях 74 ЗВО Западной Украины, автор доказывает, что аксиоматическое утверждение о первоочередности такой задачи является ошибочным и только менее 20 % музеев продолжают заниматься исследовательской работой. Сравнение с ситуацией за рубежом показывает, что причины и тенденции такого положения вещей являются аналогичными.

Ключевые слова: музей, коллекция, учреждение высшего образования, исследования.

Muravska Svitlana. Research in Museums of Higher Educational Establishments: Ukrainian Realities and European Context. Organization and conducting of research is one of the main tasks for the museum in accordance with the International Council of Museums definition. This function has often determined the general meaning of such "temples of muses" existence, the principles of their fund-formation, the specifics of work with students, and other moments. However, the big changes in the museum activities of museums have happened in the XXI century Based on the analysis of empirical

material gathered in museums and collections of 74 HEE on Western Ukraine during 2013–2017, the author argues the axiomatic assertion about the priority of such a task is erroneous one and less than 20 % of them museums continue to be engaged in the research work. Comparison with the situation abroad shows that the causes and trends are similar ones.

Key words: museum, collection, institution of higher education, research

Стаття надійшла до редколегії
24.10.2017 р.

УДК 94:069(477.82-2)

Файна Рябчикова

Олика в історії музейної справи

У статті на прикладі Олики розглянуто окремі аспекти розвитку вітчизняної музейної справи. Охарактеризовано домузейне колекціонування в цьому населеному пункті, націоналізацію та розпорошення збірок Радзивіллів, виникнення й занепад громадського музею, а також висловлено окремі зауваги щодо подальшої музеєфікації культурної та природної спадщини містечка.

Ключові слова: Олика, Радзивілли, музейна справа, музеєфікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Історична музеологія становить важливу складову частину сучасних музеологічних досліджень. Вивчення історії музейної справи в окремих регіонах та населених пунктах дає змогу детальніше визначити тенденції розвитку галузі в той чи інший історичний період, унаочнити й конкретизувати хід музейного будівництва, ґрунтовніше проаналізувати чинники, що впливали та впливають на вітчизняне музейництво.

Водночас регіональні історико-музеологічні дослідження дають можливість збагатити знання з історії міст і сіл, розв'язати проблеми збереження місцевої культурної та природної спадщини з погляду її музеєфікації, показати важливість актуалізації цих надбань. Ураховуючи вищезазначене, особливий науковий інтерес у нас викликає вивчення історії музейної справи в Олиці. Минулого та культури містечка стосується чимало наукових і науково-популярних праць, проте висвітлення музеологічних аспектів його розвитку поки лишилося поза увагою науковців. А такі дослідження, зважаючи на наявність унікального культурного ландшафту й пам'яток, є сьогодні надзвичайно актуальними.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми розвитку музейної справи в Олиці не стали предметом спеціальних наукових розвідок. Окремі аспекти заявленої в пропонуваній розвідці теми висвітлено в працях дослідників роду Радзивіллів (О. Русиної [8–10]), Олики та Олицького замку (В. Александровича [1], А. Дуди [15], С. Осадчого [6]), а також науковців, які займаються вивченням питань історії музейництва (Н. Пушкар [7], А. Силюка [11], О. Вернидубова, Л. Криштапок, О. Златогорського [2]) і збереження історико-культурних об'єктів (М. Томчука, П. Троневи́ча [13]).

Мета й завдання статті. У цій розвідці ставимо мету – здійснити ретроспективний аналіз розвитку музейництва в Олиці, а також представити сучасні підходи до збереження та актуалізації культурної й природної спадщини містечка.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Багата історія та культурна спадщина маленького містечка Олика викликає постійний дослідницький інтерес учених і краєзнавців. Про це свідчать численні публікації в наукових та науково-популярних виданнях. Водночас надзвичайно цікавим видається розгляд історії Олики в контексті розвитку музейництва.

Домузейна Олика

Інституалізації музейної справи передував досить тривалий домузейний період нагромадження культурних цінностей. В історії Олики його яскраво репрезентовано збіркою князівського роду Радзивіллів, які володіли містечком із початку XVI ст. [6, с. 13]. Це магнатське зібрання, очевидно, формувалося поступово, упродовж багатьох років, і передавалось у спадок разом з олицькими володіннями. Дослідження істориків (В. Александровича [1], А. Дуди [15], О. Русиної [8–10]), а також таке важливе джерело, як Інвентарі Олицького замку XVII–XVIII ст. [3], частково розкривають склад цих колекцій, до яких входили твори мистецтва, гобелени, зброя, дзеркала, документи й книги, мисливські трофеї, предмети побуту тощо.